

Blendow Lexnova Expertkommentar - Offentlig rätt, september 2015

Privat behandling av personuppgifter

Högsta domstolen har nyligen kommit med ett par avgöranden om vad som är sådan privat behandling av personuppgifter som är undantagen från personuppgiftslagen (1998:204), PuL. Det senaste översatta rättsfallet från EU-domstolen om det bakomliggande dataskyddsdirektivet (95/46/EG) gällde också den frågan. Undantaget verkar vara snävare än man kan tro.

Enligt dataskyddsdirektivet undantas behandling av en fysisk person som "ett led i verksamhet av rent privat natur eller som har samband med hans hushåll" (artikel 3.2), medan 6 § PuL talar om behandling av personuppgifter som en fysisk person utför som ett led i en verksamhet av rent privat natur. Behandling som en myndighet eller ett företag utför är alltså inte undantagen enligt den bestämmelsen. Som exempel på undantagen behandling nämns i dataskyddsdirektivet korrespondens och förande av adressregister (ingresspunkt 12), medan de svenska förarbetena också nämner t.ex. registrering av grannar och släktingar. I den svenska versionen av dataskyddsdirektivet talas det om "hemmabruk", medan andra språkversioner visar att det som avses är närmast en hushållsaktivitet, dvs. en aktivitet som rör hushållet. EU-domstolen slog tidigt fast att verksamheten (och inte i sig personuppgifterna) måste utgöra en del av enskildas privat- eller familjeliv och att detta inte är fallet när personuppgifter offentliggörs på internet (dom den 6 november 2003 i det svenska s.k. Bodil-målet, mål nr [C-101/01](#)), dvs. undantaget för privat behandling är alltså inte tillämpligt vid internetpublicering.

När det gäller kameraövervakning hade Datainspektionen, före den nuvarande kameraövervakningslagen (2013:460), i ett publicerat frågesvar ansett att undantaget för privat behandling var tillämpligt när en anhörig till en dement person hade installerat en kamera i dennes hem för att övervaka bl.a. vården. I det senaste rättsfallet från EU-domstolen (dom den 11 december 2014 i mål nr [C-212/13 Ryneš](#)) hade en person satt upp en fast övervakningskamera på sitt hus i Tjeckien. Kameran övervakade inte bara den egna tomten utan också en bit av gatan utanför och ingången till grannens hus. Eftersom kameran således övervakade också ett område dit allmänheten hade tillträde, var undantaget för privat behandling inte tillämpligt enligt EU-domstolen. EU-domstolen tolkade undantaget så att behandlingen måste ske inom "en sfär av rent privat natur" (eller som har samband med hushållet) och att övervakning av en plats dit allmänheten hade tillträde gick utanför denna sfär. Domstolen slog också fast att en privat behandling "av en tillfällighet" kan beröra även andra personers privatliv, dvs. åter igen: det är verksamheten, inte den behandlade uppgiften, som måste vara privat.

Många mål i domstol om tolkningen av PuL har varit mål om så kallad PuL-sekretess enligt 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Enligt den bestämmelsen gäller sekretess för en personuppgift om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgiften behandlas i strid med PuL. Mottagarens tilltänkta behandling efter ett utlämnande får alltså inte stå i strid med PuL och det är detta som domstolarna har att bedöma i sekretessmålen. Högsta förvaltningsdomstolen har nyligen slagit fast att den sekretessbestämmelsen inte kan tillämpas om PuL inte är tillämplig på den tilltänkta behandlingen ([HFD 2014 ref. 66](#)).

Högsta instans i mål om PuL-sekretess är normalt Högsta förvaltningsdomstolen. När det gäller

sekretessbeslut i de allmänna domstolarnas dömande verksamhet är dock Högsta domstolen högsta instans. I de två aktuella besluten från Högsta domstolen hade Svea hovrätts avslagsbeslut med hänvisning till PuL-sekretess överklagats. Den första frågan Högsta domstolen hade att pröva var om det i ett sådant fall behövdes prövningstillstånd. Högsta domstolen kom fram till att det inte krävdes prövningstillstånd när hovrätten som första instans prövat en begäran om utlämnande av annan än part (beslut den 31 mars 2015 i mål nr [Ö 6229-14](#), samt [NJA 2015 s. 180](#)).

Det en privatperson ville ha ut från Svea hovrätt var en fil med samtliga dagboksblad i mål som kommit in till hovrätten under år 2013. På dagboksbladen antecknas i tviste- och brottmål bland annat parternas namn och personnummer samt i fråga om brottmål vilket huvudsakligt brott målet gäller. Privatpersonen hade huvudsakligen angett att hans avsikt var att lagra filen med dagboksbladen lokalt i sin dator för att själv kunna söka i den efter intressanta mål. Han ansåg därför att PuL inte skulle vara tillämplig på hans behandling.

Frågan i Högsta domstolen gällde alltså om undantaget från personuppgiftslagen för privat behandling var tillämpligt eller inte. Högsta domstolen instämde, med en för Högsta domstolen i dag okarakteristiskt kortfattad motivering, i hovrättens bedömning att undantaget inte var tillämpligt. Högsta domstolen noterade bara att privatpersonens begäran avsåg ett så kallat massuttag och att många av personuppgifterna i den begärda filen skulle vara av integritetskänslig natur. Eftersom filen bland annat skulle innehålla uppgifter om lagöverträdelse som privatpersonen enligt 21 § PuL inte fick behandla, gällde PuL-sekretess.

Privatpersonen gav sig emellertid inte utan förnyade sin begäran hos Svea hovrätt. Denna gång begränsade han dock begäran till att avse bara så många personuppgifter som möjligt för att undantaget för privat behandling skulle vara tillämpligt. Han fick igen ett avslag av hovrätten som, efter överklagande, fastställdes av Högsta domstolen. Denna gång lämnade Högsta domstolen en mer utförlig motivering och redogjorde för EU-domstolens dom i Ryneš-målet (beslut den 13 juli 2015 i mål nr [Ö 2345-15](#)).

Enligt Högsta domstolen ska bedömningen av om en viss verksamhet är av rent privat natur göras objektivt, dvs. utifrån vad som normalt kan bedömas höra till privat- och familjelivet. Mängden personuppgifter som behandlas har inte någon självständig betydelse för om behandlingen är undantagen från PuL eller inte, men antalet personuppgifter som begärs utlämnade kan däremot ha betydelse vid domstolens bedömning av om undantaget är tillämpligt i det enskilda fallet. Om begäran avser ett stort antal personuppgifter, kan detta, enligt Högsta domstolen, nämligen i sig tala för att verksamheten inte är av rent privat natur i den mening som avses med undantaget. Det som sökanden hade uppgett om hur han avsåg att använda dagboksbladen – att lagra filen med dagboksbladen i sin dator för att själv kunna söka efter mål som han kunde finna intressanta – kunde i det aktuella fallet enligt Högsta domstolen inte antas utgöra ett led i en verksamhet av rent privat natur i den mening som avses med undantaget.

Högsta domstolen verkar ha gjort en snäv tolkning av undantaget. Behandling som görs av så kallade privatspanare lär till exempel inte anses undantagen. Inte heller verkar undantaget kunna göras gällande vid begäran om personuppgifter som ska användas för statistisk bearbetning (utom kanske för sportprestationer, om det – objektivt sett – anses höra till ett normalt privat- eller familjeliv). En privat hobby som innebär att man söker efter och läser intressanta rättsfall verkar i vart fall inte, enligt Högsta domstolen, höra till ett normalt privat- och familjeliv. Nu vet vi det.

Sören Öman

Vice ordförande Arbetsdomstolen, föreståndare för Stockholm Centre for Commercial Law vid Stockholms universitet (www.sorenoman.se)